

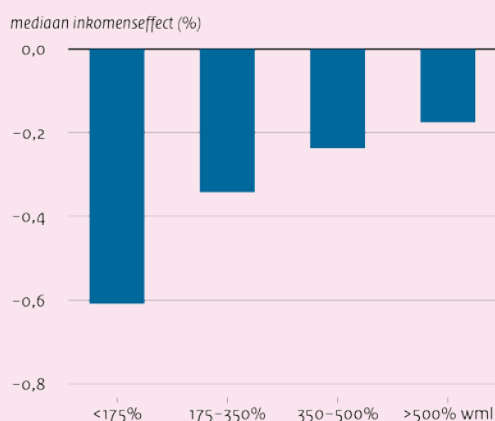
Lastenverzwaring door klimaatbeleid denivelleert, nu en in de toekomst

Als gevolg van het klimaatbeleid in het Regeerakkoord stijgen de energielasten. De verdeling van deze lasten over verschillende inkomenscategorieën is niet zichtbaar in de standaard koopkrachtpresentatie van het CPB, omdat energielasten onderdeel zijn van het (algemene) inflatiecijfer. Een aanvullende analyse op basis van huishoudensgegevens laat zien dat klimaatbeleid in de vorm van lastenverzwaringen denivellerend uitwerkt. (a) Grosso modo is het inkomenseffect voor de laagste inkomenscategorie drie keer zo groot als voor de hoogste inkomenscategorie.

De huidige energie- en klimaatmaatregelen betekenen voor gezinnen een lastenverzwaring van bijna 1 miljard euro per jaar in 2019 ten opzichte van 2017. Deze lastenverzwaring is onder andere het gevolg van de hogere opslag voor Duurzame Energie (ODE), een heffing op gas en elektriciteit om de verhoging van het aandeel hernieuwbare energie mogelijk te maken. Daarnaast verschuift het kabinet de tarieven in de Energiebelasting van elektriciteit naar gas, om deze sterker te relateren aan de CO₂-uitstoot, en verlaagt het kabinet het vaste verminderingsbedrag.

Het inkomenseffect van het klimaatbeleid is voor de lage inkomensgroep anderhalf keer zo groot als het gemiddelde effect en drie keer zo groot als voor de hoogste inkomensgroep. Het verbruik van gas en elektra is scheef verdeeld over de verschillende inkomenscategorieën. Gezinnen met lage inkomens gebruiken minder energie dan die met hoge inkomens, maar de energieconsumptie per euro van het besteedbaar inkomen is bij de laagste inkomens drie keer hoger dan bij de hoogste inkomens. De laagste inkomens besteden dus een groter gedeelte van hun inkomen aan energie. Dit vertaalt zich in een gemiddeld inkomenseffect van het aangekondigde beleid van 0,4% in 2019, waarbij de laagste inkomenscategorie er 0,6% op achteruit gaat en de hoogste 0,2%.

Geschatte inkomenseffecten in 2019 door huidig beleid

Bron: Koot, P., R. Schulenberg en J.C. Bollen, 2018 ([link](#)).

Toekomstig klimaatbeleid leidt tot hogere energielasten met in potentie forsere denivellerende effecten. Door aanvullend beleid om de broeikasgasemissies in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990, kan het effect op de energielasten met een veelvoud toenemen. (a) Daarmee kan het denivellerende effect van klimaatbeleid in potentie forsere uitvallen en de effecten van het bovenstaande figuur verdrievoudigen. De omvang en neerslag van de inkomenseffecten hangen af van de wijze waarop de CO₂-reductie wordt ingevuld (gebouwde omgeving, mobiliteit, etc.), van de vormgeving van de lastenverzwaring (op energie of algemene lasten, gezinnen of bedrijven), van de mate van afwenteling door bedrijven in de vorm van hogere prijzen en van de vormgeving van het klimaatbeleid in het ons omringende buitenland (vooral mogelijk stijgende elektriciteitsprijzen). (b) Vanuit het perspectief van inkomensbeleid hangt veel af van de te maken afspraken binnen het klimaatdomein (welke sectoren moeten CO₂ reduceren en in welk tempo; hoe flexibel zijn deze afspraken als blijkt dat de kosten van technologie anders uitvallen dan verwacht) en daarbuiten (inkomensbeleid). Wel is duidelijk dat bij voortborduren op huidig beleid het inkomenseffect voor de laagste inkomens ongeveer drie maal zo groot zal zijn als dat voor de hoogste inkomenscategorie.

(a) Koot, P., R. Schulenberg en J.C. Bollen, 2018, CPB Achtergronddocument ([link](#)).

(b) CPB/PBL, 2016, Achtergronddocument klimaat en energie WLO - Welvaart en Leefomgeving ([link](#)).